

ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТНОСТІ МЕТОДІВ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКА

УДК 336.714.3

Локтева А. А., студентка 4 курсу
фінансового факультету
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Перспективи функціонування банків в умовах нестійкості ринку банківських послуг і зниження попиту на цілий ряд банківських продуктів багато в чому буде залежати від впровадження банківськими установами процесу стрес-тестування.

Дослідження стрес-тестування банківських ризиків і методів управління ними знайшли своє відображення у працях учених, зокрема таких як: Г. Беленька [1], Н. Верхуша [2], М. Марамигін [3], Л. Прийдун [4] та ін. Проте завдання визначення пріоритетності методів стрес-тестування кредитного портфеля банку недостатньо досліджене, а, отже, потребує подальшого науково-методичного обґрунтування.

Метою даної статті є визначення пріоритетності методів стрес-тестування кредитного портфеля банку.

НБУ визначає стрес-тестування як "метод кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини неузгодженої позиції, яка наражає банк на ризик, та у визначенні шокової величини зміни зовнішнього фактора – валютного курсу, процентної ставки тощо. Поєднання цих величин дає уявлення про те, яку суму збитків чи доходів отримає банк, якщо події розвиватимуться за закладеними припущеннями" [5].

Тобто сутність стрес-тестування полягає в тому, щоб зрозуміти, що може трапитися, які збитки може понести банк в тій чи іншій несподіваній ситуації. Стрес-тестування може використовуватися для оцінки всієї банківської системи та її уразливості по відношенню до несподіваних подій.

При розробці стрес-тестів необхідно врахувати методи їх побудови. Узагальнення світового досвіду [6,7], дозволило виділити чотири базових методи проведення стрес-тесту: метод чутливості (еластичності); сценарний метод; індексний метод; метод оцінки витрат.

Найпоширенішими методами здійснення стрес-тестування в Україні є сценарний аналіз і аналіз чутливості [5].

Перший метод – метод еластичностей – призначений для аналізу чутливості, що оцінює ризик як результат стандартної зміни ринкових показників, коли неможливо дати ймовірно визначену кількісну оцінку, що дала б змогу статистично визначити необхідну величину капіталу, резервів та ін. Однак на якісному рівні багато сценарних результатів виявляються досить керованими, а тому ефективними під час моніторингу в управлінні ризиками [7].

Суть цього методу полягає у визначенні односторонньої зміни об'єкта стрес-тесту внаслідок шокowego коливання значень основних економічних показників, зокрема відсоткової ставки та валютного курсу.

Сценарний метод – полягає в аналізі помірно-несприятливих подій, що дозволяє виявити максимальний обсяг збитку, якого може зазнати інвестор за певний період часу за заданої ймовірності та демонструє зміну вартості інвестиційного портфеля у вигляді лінійної комбінації дохідностей факторів ризику [1]. Основна ідея сценарного методу полягає в порівнянні базового прогнозу динаміки об'єкта стрес-тестування за різних шоків з боку економічного середовища .

Третім методом, є побудова так званих «індексів ризику», або індексний метод. Динаміка встановлених за результатами стрес-тесту значень індексів залежить від сукупного впливу основних ризиків, які на даний період часу вважаються суттєвими і впливають на стабільність [7].

Метод оцінки витрат пов'язаний з аналізом найбільш імовірних подій, або визначенням втрат унаслідок реалізації економічних ризиків. В даному випадку оцінку ризику називають очікуваним ризиком, що на рівні окремої події може виглядати парадоксально. Проте очікуваним ризиком є найважливіша статистична характеристика позиції, а тому вона є основою для прийняття багатьох управлінських рішень [8].

Для вирішення зазначеного завдання використано метод аналізу ієрархій (MAI), який є системною процедурою для ієрархічного представлення елементів, що визначають суть проблеми. Метод полягає в декомпозиції проблеми на більш прості складові частини та подальшої

обробки послідовності суджень особи, що приймає рішення (ОПР) за попарними порівняннями [9].

За результатами структурування вирішуваного завдання, автором побудовано ієрархію його розв’язання (рис. 1).

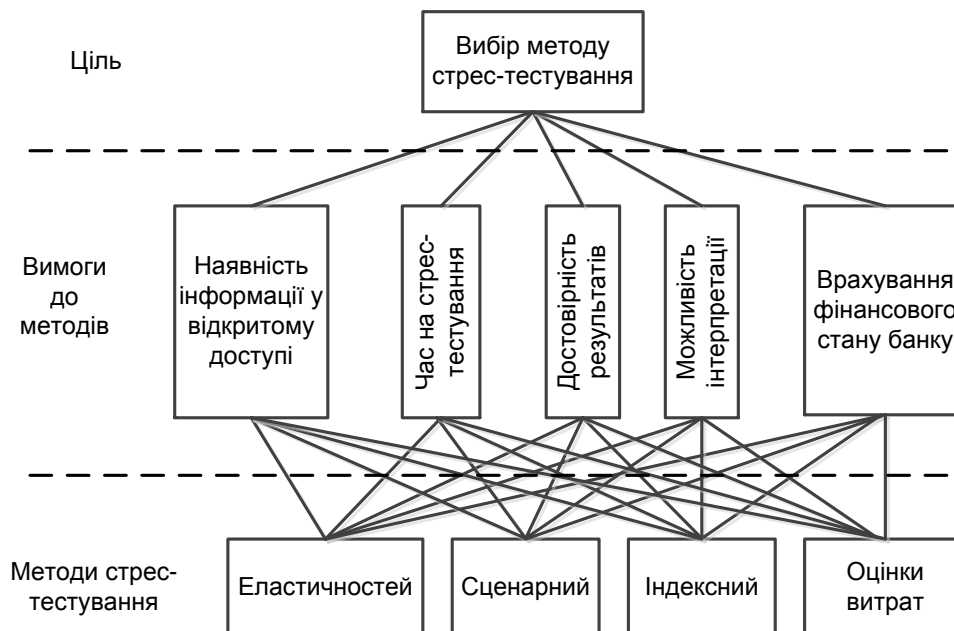

Рис. 1. Ієрархія вибору методу стрес-тестування

Вказані на рис. 1.1 критерії (вимоги до методів) базуються на перевагах кожного з методів стрес-тестування [10].

Пріоритетність аналізованих методів стрес-тестування з урахуванням значущості критеріїв їх відбору наведено в табл. 1.

Таблиця 1
Пріоритетність методів стрес-тестування кредитного портфеля банку

Метод стрес-тестування банку	Критерій вибору методу та його пріоритетність					Пріоритетність методу стрес-тестування
	Наявність інформації у відкритому доступі	Час на стрес-тестування	Достовірність результатів	Можливість інтерпретації	Врахування фінансового стану банку	
	0,297	0,032	0,310	0,064	0,297	
Еластичностей	0,249	0,099	0,158	0,249	0,226	0,209
Сценарний	0,560	0,263	0,526	0,560	0,513	0,526
Індексний	0,095	0,523	0,210	0,095	0,193	0,174
Оцінка витрат	0,095	0,116	0,107	0,095	0,068	0,092

В результаті проведеного ранжирування розглянутих методів з використанням методу аналізу ієрархій (методу Т. Саати) [9], отримано, що найбільшу значимість при обґрунтуванні вибору методу побудови стрес тесту має критерій достовірності результатів (31% значущості), на другому місці знаходяться критерії наявності інформації у відкритому доступі та врахування фінансового стану банку зі значущістю 29,7 % кожний, та на третьому – критерій можливості інтерпретації результатів (6,4% значущості).

За результатами табл. 1 можна зробити висновок, що найбільш доцільним є застосування сценарного методу побудови стрес-тесту, до переваг якого можна віднести:

- надає змогу оцінити рівень впливу факторів ризику при розгортанні кількох альтернативних сценаріїв (песимістичного та оптимістичного);

- є комплексним, оскільки дає змогу врахувати зовнішні та внутрішні фактори ризику;

- має єдиний підхід до управління різними факторами ризику, які в кризових ситуаціях реалізуються як кожен окремо, так і всі одночасно та взаємно підсилюються;

- має практичну цінність, оскільки результати стрес-тестування дають змогу заздалегідь оцінити вплив потенційно негативних або позитивних подій та вжити відповідні заходи, спрямовані на мінімізацію втрат банківської системи в разі істотного погіршення зовнішніх та внутрішніх умов функціонування [8].

Таким чином, застосування методу аналізу ієрархії, дозволило встановити пріоритетність методів стрес-тестування кредитного портфеля банку відповідно до вимог, що висовуються до сукупності методів проведення наукових досліджень. Подальший напрям дослідження передбачає удосконалення методичного забезпечення організації процесу стрес-тестування у банку.

Література

1. Бєленька Г. Стрес-тестування як метод оцінки стабільності банківської системи : етапи, методологія та світовий досвід / Г. Бєленька // Вісник СНАУ. – 2008. – № 2. – С. 187–193.
2. Верхуша Н. Стрес-тестування кредитного ризику банку / Н.Верхуша // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2010. – Суми : УАБС НБУ. – Т. 2. – С. 88–91.
3. Марамыгин М. С. Вопросы применения стресс-тестирования в экономике России / М. С. Марамыгин, Е. В. Стрельников // Вестн. Омск. ун-та. – 2013. – № 1. – С. 142–147.
4. Прийдун Л. Стрес-тестування кредитного ризику банку : загальна характеристика та особливості практичного застосування / Л. Прийдун // Вісн. ТНЕУ. – 2011. – № 2. – С. 67–74.
5. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України : Постанова Правління НБУ № 460 від 06.08.09 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
6. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring, BCBS [Electronic resource]. – Dec 2010. – Mode of access : <http://www.bis.org/publ/bcbs165.pdf>.
7. Лучаківський А. О. Сучасні підходи до стрес-тестування банків / А. О. Лучаківський // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.15. – С. 248–255.
8. Житний П. Є. Світова практика стрес-тестування у банках України / П. Є.Житний, С. М. Шаповалова, Г. М. Карамішева // Вісник Укр. акад. банків. справи. – 2011. – № 1(30). – С. 67–72.
9. Саати Т. Л. Принятие решений. Метод анализа иерархий. Т. Л. Саати. – М. : Радио и связь, 1989. – 316 с.
10. Ачкасова С. А. Оцінка стресостійкості страхових компаній : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / С. А. Ачкасова. – Х., 2013. – 23 с

Науковий керівник,
к.е.н., доц.

Медведєва І. Б.

Опубліковано в авторській редакції